AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA

Brüsszel, 2.4.2009
COM(2009) 153 végleges

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE A TANÁCSNAK ÉS AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK

a hagyományos, az ökológiai és a géntechnológiával módosított növények együtt-termesztéséről

{SEC(2009) 408}

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE A TANÁCSNAK ÉS AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK

a hagyományos, az ökológiai és a géntechnológiával módosított növények együtt-termesztéséről

1. BEVEZETÉS

A hagyományos, az ökológiai és a géntechnológiával módosított szervezetek (GMO-k) együtt-termesztése közvetlenül kapcsolódik a fogyasztók és a mezőgazdasági termelők arra vonatkozó gyakorlati döntéséhez, hogy – a GMO-k címkézésére vonatkozó jogi kötelezettségek betartása mellett – figyelembe veszik az egyéni preferenciákat és gazdasági lehetőségeket. A géntechnológiával módosított szervezetek környezetbe történő szándékos kibocsátásáról szóló 2001/18/EK irányelv[1], a géntechnológiával módosított élelmiszerekről és takarmányokról szóló 1829/2003/EK rendelet[2], valamint a géntechnológiával módosított szervezetek nyomonkövethetőségéről és címkézéséről, és a géntechnológiával módosított szervezetekből előállított élelmiszer- és takarmánytermékek nyomonkövethetőségéről szóló 1830/2003/EK rendelet[3] alapján a tájékozott választás biztosítása érdekében a GMO-kat, valamint a GMO-t tartalmazó, GMO-ból álló vagy abból előállított élelmiszereket és takarmányokat megfelelően címkézni kell. Ez azt jelenti, hogy a géntechnológiával módosítottként címkézendő termékeket el kell különíteni a nem címkézett termékektől.

Mivel a géntechnológiával módosított (GM) növények termesztésének környezetvédelmi és egészségügyi aspektusait az engedélyezési eljárás teljes mértékben lefedi, az együtt-termesztéssel összefüggésben a technikai elkülönítési intézkedésekhez, valamint a géntechnológiával módosított és nem módosított növények összekeveredésének lehetséges gazdasági következményeihez kapcsolódó kérdéseket kell vizsgálni.

A 2001/18/EK irányelv 26a. cikke szerint a tagállamok az együtt-termesztésre vonatkozó megfelelő nemzeti intézkedéseket tehetnek, hogy elkerüljék a GMO-k nem szándékos előfordulását az egyéb termékekben. A géntechnológiával módosított növények, valamint a hagyományos és az ökológiai gazdálkodás együttes jelenlétének biztosítására szolgáló nemzeti stratégiák és legjobb gyakorlatok kidolgozására vonatkozó iránymutatásokról szóló 2003/556/EK bizottsági ajánlás[4] célja, hogy segítse a tagállamokat az együtt-termesztésre vonatkozó nemzeti jogalkotási vagy egyéb stratégiák kidolgozásában.

2006 márciusában a Bizottság elfogadta a hagyományos, az ökológiai és a géntechnológiával módosított növények együtt-termesztésére vonatkozó nemzeti intézkedések végrehajtásáról szóló első jelentést[5].

2006. május 22-én a mezőgazdasági miniszterekből álló Tanács elfogadta együtt-termesztésről szóló következtetéseit, amelyben az alábbiakra kéri fel a Bizottságot:

---

1 HL L 106., 2001.4.17., 1. o., módosította az 1829/2003/EK rendelet és az 1830/2003/EK rendelet.
2 HL L 268., 2003.10.18., 1. o.
3 HL L 268., 2003.10.18., 24. o.
4 HL L 189., 2003.7.29., 36. o.
5 COM(2006) 104 végleges, valamint a bizottsági munkadokumentum: http://ec.europa.eu/agriculture/co-existence/sec313_en.pdf

(1) a lehető leghamarabb dolgozza ki a magvak vonatkozásában a közösségi címkézési határértékeket.

(2) a tagállamokkal és az érintettekkel szorosan együttműködve határozza meg a technikai elkülönítési intézkedések legjobb gyakorlatát, e munka alapján dolgozza ki a termékspecifikus intézkedésekre vonatkozó iránymutatásokat.

(3) tegye intenzívebbé a COEX-NET[6] használatát a termékelkülönítésre és a felelősségre irányuló intézkedésekre vonatkozó információcserében, ideértve az együtt-termesztéssel kapcsolatos határokon átnyúló problémákat, továbbá hogy amennyiben ilyen problémák felmerülnek, vitassa meg a lehetséges megoldásokat.

(4) a tagállamokkal közösen tárja fel az együtt-termesztéssel kapcsolatos, esetleges határokon átnyúló problémák minimalizálásának lehetséges módjait.

(5) tárja fel az uniós joggal összhangban lévő, fenntartható megoldásokat azon területek vonatkozásában, ahol a mezőgazdasági struktúrák és a termelési feltételek megnehezítik egy adott termék együtt-termesztését az egyes gazdaságok szintjén.

(6) erősítse meg az együtt-termesztésre irányuló európai kutatást az ismeretekben jelenleg meglévő hiányosságok pótlására, és bocsássa a tagállamok rendelkezésére a meglévő kutatási eredményeket.

(7) tanulmányozza a különböző nemzeti polgári felelősségi rendszereket olyan esetekben való alkalmazhatóságuk szempontjából, amikor gazdasági kár keletkezik a géntechnológiával módosított termékeknek a nem géntechnológiával módosított termékekkel történő keveredéséből, ideértve a határokon átnyúló helyzeteket is. Ebben az összefüggésben vizsgálja meg a tagállamokban kidolgozott egyedi kártérítési és biztosítási rendszereket is.

(8) a tagállamokkal együtt folytassa annak vizsgálatát, hogy szükséges-e további lépéseket tenni az együtt-termesztéssel kapcsolatos közös alapelvek irányába.

Ez a jelentés áttekintést nyújt a Bizottság azon tevékenységeiről, amelyek a tanácsi következtetésekben adott megbízáshoz kapcsolódnak. Ezenkívül a tagállamok által szolgáltatott információk alapján áttekintést nyújt a nemzeti és regionális együtt-termesztési intézkedések végrehajtásának állapotáról.

2. A MAGVAKRA VONATKOZÓ KÖZÖSSÉGI CÍMKÉZÉSI HATÁRÉRTÉKEK

A 2001/18/EK irányelv lehetőséget biztosít arra, hogy egyes vetőmagtételeket mentesítsenek a címkézés alól, amennyiben ezek egy adott határérték alatti mennyiségben tartalmazzák az Unióban termesztésre engedélyezett GM magok nyomait. A Bizottság jelenleg a magvakra vonatkozó e címkézési határértékek megállapítására irányuló hatásvizsgálatot folytat, amely egy később elfogadandó bizottsági jogszabály alapját képezi majd. Javaslatának megfogalmazása során a Bizottság figyelembe veszi a Tanács géntechnológiával módosított szervezetekről szóló 2008. december 5-i következtetéseit is, amely kimondja, hogy e

[6] Az együttes jelenléttel kapcsolatos információcserével és az információk összehangolásával foglalkozó hálózati csoport.

határértékeket a legalacsonyabb olyan szinten kell meghatározni, amely még valamennyi gazdasági szereplő számára kivitelezhető, arányos és működőképes, továbbá, hogy e határértékeknek hozzá kell járulniuk annak biztosításához, hogy a termelők és a fogyasztók szabadon választhassanak a hagyományos, az ökológiai és a géntechnológiával módosított termékek között.

3. TERMÉKSPECIFIKUS EGYÜTT-TERMESZTÉSI INTÉZKEDÉSEKRE ÉS HATÁROKON ÁTNYÚLÓ PROBLÉMÁKRA VONATKOZÓ, VALAMINT OLYAN RÉGIÓK SZÁMÁRA MEGÁLLAPÍTOTT IRÁNYMUTATÁSOK, AHOL AZ EGYÜTT-TERMESZTÉS NEHEZEN MEGVALÓSÍTHATÓ

A Bizottság az együtt-termesztéssel foglakozó európai irodát (European Co-existence Bureau, ECoB)[7] hozott létre, amelynek célja, hogy a technikai együtt-termesztési intézkedésekre vonatkozó termékspecifikus legjobb gyakorlatokat ismertető útmutatókat dolgozzon ki. Az együtt-termesztéssel foglakozó európai iroda emellett megvizsgálja majd, hogyan lehet minimalizálni az együtt-termesztéssel összefüggő esetleges határokon átnyúló problémák előfordulását, és ajánlásokat dolgoz ki azon térségek számára, ahol a mezőgazdasági struktúrák és a termelési feltételek egy adott növény tekintetében az egyes gazdaságok szintjén megnehezítik az együtt-termesztés megvalósítását.

Az együtt-termesztéssel foglakozó európai irodát egy titkárság és a tagállamok technikai képviselőiből álló termékspecifikus technikai munkacsoportok alkotják. Az érdekeltekkel való konzultációra a Bizottság által létrehozott megfelelő tanácsadó csoportokon keresztül kerül sor.

Az együtt-termesztéssel foglakozó európai iroda első termékspecifikus technikai munkacsoportja a kukoricatermesztésre vonatkozó együtt-termesztési intézkedések kidolgozásával foglalkozik. Várhatóan 2010-re dolgozza ki a kukoricatermesztés terén a legjobb gyakorlatokat tartalmazó dokumentumot.

4. AZ EGYÜTTES JELENLÉTTEL KAPCSOLATOS INFORMÁCIÓCSERÉVEL ÉS AZ INFORMÁCIÓK ÖSSZEHANGOLÁSÁVAL FOGLALKOZÓ HÁLÓZATI CSOPORT (COEX-NET)

A géntechnológiával módosított, hagyományos és biogazdálkodással termesztett növények együttes jelenlétével kapcsolatos információcserével és az információk összehangolásával foglalkozó hálózati csoport (COEX-NET) célja az információcsere megkönnyítése az együtt-termesztés terén az egyes tagállamok, valamint a tagállamok és a Bizottság között. A csoport két ülést tartott 2006-ban, egyet 2007-ben és egyet 2008-ban.

5. AZ EGYÜTT-TERMESZTÉSRE VONATKOZÓ KÖZÖSSÉGI SZINTŰ KUTATÁSI TEVÉKENYSÉGEK

A hatodik közösségi kutatási keretprogram keretében három, az együtt-termesztéssel foglalkozó kutatási projekt részesült támogatásban. A SIGMEA projekt 2008 novemberében ért véget. A GMO-kból kiinduló időbeli és térbeli génáramlást tanulmányozta Európában a

[7] http://ecob.jrc.ec.europa.eu/

magvak, illetve növények termesztésére szolgáló rendszerekben, a megfelelő együtt-termesztési intézkedések meghatározása érdekében. A TRANSCONTAINER és a CO-EXTRA projektek még folyamatban vannak, 2009 során fognak véget érni.

2006 februárjában a Bizottság Közös Kutatóközpontja jelentést tett közzé[8], amely a mezőgazdasági gyakorlatoknak az együtt-termesztés biztosítása érdekében történő megváltoztatásának szükségességét és megvalósíthatóságát elemzi.

6. A GMO-KKAL VALÓ KEVEREDÉSBŐL EREDŐ KÁROKRA VONATKOZÓ NEMZETI FELELŐSSÉGI ÉS KÁRTÉRÍTÉSI RENDSZEREK

A GMO-k géntechnológiával nem módosított termékek közé keveredése a géntechnológiával nem módosított termékek értékvesztéséhez vezethet, ami az ilyen termékek termelői számára gazdasági kárt jelent. Az uniós jogszabályok alapján például szükségessé válhat, hogy az érintett terméket géntechnológiával módosítottként címkézzék, ami alacsonyabb piaci hozamhoz vezethet.

A GMO-kkal való keveredés külön következményekkel járhat az ökológiai termékek számára is. Az ökológiai termelésről és az ökológiai termékek címkézéséről szóló 834/2007/EK rendelet[9] kimondja, hogy nem forgalmazhatók ökológiai termelésre utaló címkével azok a termékek, amelyeket GMO-kkal való keveredés következtében a közösségi jogszabályok alapján ennek megfelelő címkézéssel kell ellátni.

A GMO-kkal való keveredés következtében a géntechnológiával nem módosított termékekben keletkező gazdasági kár esetén fennálló felelősség polgári jogi kérdés, ami a tagállamok hatáskörébe tartozik. Egy a Bizottság által megrendelt tanulmány[10] kimutatta, hogy az ilyen káresetekre vonatkozóan valamennyi nemzeti jogrendszer biztosít minimális szintű védelmet, a szerződésen kívüli károkozásra vonatkozó jog általános feltételei alapján. A tagállamok többsége nem módosította azokat a feltételeket, amelyek mellett a szerződésen kívüli károkozásra vonatkozó általános jogi szabályok a GMO-k más termékekkel való keveredésének különös esetére alkalmazandók.

Ennek ellenére vannak különbségek a tagállamok szerződésen kívüli károkozásra vonatkozó általános jogi szabályai között, ami a GMO-kkal való keveredéssel összefüggő esetleges keresetek kezelése és elbírálása terén is különbségekhez vezet. Így például a felróhatósági alapú rendszerekben bizonyítani kell az alperes jogsértő magatartását vagy gondatlanságát, míg objektív felelősségi rendszerekben az ítélet nem függ az alperes magatartására vonatkozó értékítélettől. Egyes tagállamok kifejezetten a GMO-kkal való keveredésből eredő károkra vonatkozóan objektív felelősségi rendszert vezettek be.

Ezenkívül szinte minden jogrendszerben vannak a szomszédok közötti vitákra alkalmazandó különös szabályok, amelyek a GMO-kkal való keveredés következtében felmerülő gazdasági károkra is alkalmazhatók lehetnek.

Mindeddig egyetlen tagállamban sem került sor bírósági eljárásra, amely megmutatná, hogy a nemzeti bíróságok ténylegesen hogyan alkalmazzák a különböző szabályokat.

---

8 ftp://ftp.jrc.es/pub/EURdoc/eur22102en.pdf

9 HL L 189., 2007.7.20., 1. o.

10 http://ec.europa.eu/agriculture/analysis/external/liability_gmo/index_en.htm

Jelenleg úgy tűnik, az uniós piacokon nincsenek a GMO-kkal való keveredés kockázatát lefedő biztosítási termékek. Négy tagállamban azonban a géntechnológiával módosított növények termesztéséhez jogszabályban előírt, vagy eseti elbírálás alapján előírható az esetleges gazdasági károkra kiterjedő biztosítási fedezet vagy más típusú pénzügyi biztosíték.

Néhány tagállam kártalanítási alapot hozott létre a GMO-kkal való keveredés okozta gazdasági károk megtérítésére. Ahol meghatározták a rendszerbe teljesítendő fizetések feltételeit, ott ezeket az alapokat a géntechnológiával módosított növények termesztésére kivetett illetékekből finanszírozzák. Mivel eddig egyik alapból sem került sor kártalanítás kifizetésére, nem állapítható meg, hogy az illetékek összegét megfelelő szinten határozták-e meg, azaz, hogy az összeg nem túl alacsony-e, ami azzal a kockázattal járhat, hogy egyes károkat nem tudnak teljesen megtéríteni, vagy nem merül-e fel a GM növények termesztésére szükségtelenül nagy gazdasági terhet rovó túlfinanszírozás.

A tagállamok eddig nem jelentettek olyan esetet, amikor a GMO-kkal való határokon átnyúló keveredés gazdasági kárt okozott volna. Határokon átnyúló ügyekben a joghatóság kérdését általában a Róma-II. rendelet[11] szabályozza.

7. AZ EGYÜTT-TERMESZTÉSRE VONATKOZÓ NEMZETI INTÉZKEDÉSEK ÁTTEKINTÉSE

Eddig 15 tagállam fogadott el külön jogszabályt az együtt-termesztésről[12]. Három további tagállam jogszabálytervezetet közölt a Bizottsággal. A Bizottság a műszaki szabványok és szabályok terén történő információszolgáltatási eljárás megállapításáról szóló 98/34/EK irányelvvel[13] összhangban megvizsgálja az együtt-termesztésre vonatkozó nemzeti intézkedések közös piaccal való összeegyeztethetőségét.

Egyetlen tagállam sem jelentette be, hogy az együtt-termesztést nem jogalkotási eszközök alkalmazásával kezelné, de egyes tagállamok a közeljövőben nem tervezik szabályozási keret kialakítását, mivel valószínűtlennek tartják, hogy területükön GM növények termesztésére kerülne sor.

Egyes tagállamok regionális szintre helyezték az együtt-termesztésre vonatkozó hatáskört.

Mivel a legtöbb tagállamban nem termesztenek GM növényeket, az együtt-termesztésre vonatkozó jogszabályok alkalmazásának és hatékonyságának nyomon követésére irányuló programokat a gyakorlatban még nem hajtottak végre. A néhány tagállamban alkalmazott nyomonkövetési programok nem mutatták ki az együtt-termesztésre és a címkézésre vonatkozó kötelező szabályok megsértését.

Egy tagállam sem jelezte, hogy az együtt-termesztésre vonatkozó fennálló szabályok ne lennének elégségesek a GM és nem GM növények megfelelő szintű elkülönítésének biztosításához. A tagállamok nem utaltak a GMO-k géntechnológiával nem módosított növényekkel való keveredését érintő bírósági ügyekre, azonban jelentettek egy méhészettel kapcsolatos ügyet.

---

11 864/2007/EK rendelet a szerződésen kívüli kötelmi viszonyokra alkalmazandó jogról („Róma II."), HL L 199., 2007.7.31., 40. o.

12 AT, BE, CZ, DE, DK, FR, HU, LT, LU, LV, NL, PT, RO, SE, SK.

13 HL L 204., 1998.7.21., 37. o. Az intézkedéstervezetek nyilvános adatbázisban hozzáférhetők az alábbi címen: http://ec.europa.eu/enterprise/tris/pisa/app/search/

Néhány tagállamtól eltekintve, amelyek még nem kezdték meg együtt-termesztésre vonatkozó megközelítés kialakítását, minden tagállam folytatott konzultációt az együtt-termesztési intézkedések kidolgozása során.

7.1. Tájékoztatási, nyilvántartásba vételi és képzési eljárások

A hatóságok, harmadik személyek és a nyilvánosság tájékoztatására vonatkozó nemzeti rendelkezések részleteikben eltérőek. Egyes tagállamok eseti engedélyezési eljárást írnak elő GM növények termesztéséhez, míg más tagállamokban a termelőknek csupán be kell jelenteniük a GM növények termesztését az illetékes hatóságoknak. Egy tagállam nem követeli meg, hogy a termelők egyénileg nyilvántartásba vetessék a GM növények termesztését.

A tagállamok többségében a GM növényeket termesztőknek tájékoztatniuk kell közvetlen szomszédaikat, azon piaci szereplőket, akikkel közösen mezőgazdasági gépeket használnak, azon földterület tulajdonosait, amelyen a termesztést tervezik, és három tagállamban a GM növényekkel bevetett területtől meghatározott távolságon belül tevékenykedő méhészeket is.

A nyilvánosságot általában állami nyilvántartás útján tájékoztatják GM növények termesztéséről, amely tartalmazhat részletes információkat a termesztéshez igénybe vett földterületekről, ideértve a termesztők személyes adatait és a földterületek pontos elhelyezkedését is, vagy csupán összesített adatokat, például régiónként vagy helyi önkormányzatonként a termesztéshez használt összes területet.

Egyes tagállamokban a magokat forgalmazóknak be kell jelenteniük az eladott GM magok mennyiségét és/vagy tájékoztatniuk kell a termelőket az együtt-termesztésre vonatkozó hatályos szabályokról. Máshol a GM növények szállításával, tárolásával és csomagolásával foglalkozó piaci szereplőket is nyilvántartásba kell venni.

Egyes tagállamok előírják, hogy a GM növények termesztői kötelező képzésen vegyenek részt, vagy igazolják, hogy rendelkeznek az előírt elkülönítési intézkedések végrehajtásához szükséges ismeretekkel.

7.2. Technikai elkülönítési intézkedések

A tagállamok többsége oly módon alakította ki az együtt-termesztési intézkedéseket, hogy azok megakadályozzák az élelmiszerek és takarmányok GMO-tartalmára vonatkozó 0,9%-os címkézési határérték meghaladását. Egyes tagállamok azonban jelezték, hogy a lehető legalacsonyabbra kívánják csökkenteni a GMO-kkal való keveredés szintjét. Egyes tagállamok a magvakra vonatkozóan nullától eltérő lehetséges jövőbeli határértékeket vesznek figyelembe, ami korlátozza a magoktól eltérő forrásból eredő keveredés lehetőségét, és a földeken szigorúbb elkülönítési intézkedéseket tesz szükségessé.

Tizenkét tagállam fogadott el elkülönítési intézkedéseket legalább egy növényfajta vonatkozásában. A térbeli elkülönítés általában a GM növényekkel bevetett földek és a szomszédos, ivarilag kompatibilis nem GM növényekkel bevetett földek közötti izolációs távolságon alapul. Az izolációs távolságok helyett néhol részben vagy teljes mértékben alkalmazhatók a GM és a nem GM növényekkel bevetett földek közötti pufferzónák, ahol ivarilag kompatibilis nem GM növényeket termesztenek, amelyeket GM növényként kezelnek és takarítanak be. Más tagállamokban az izolációs távolságokat kötelező pufferzónákkal kiegészíteni. Eltérő virágzási idők alkalmazása két tagállamban megengedett.

Egyes tagállamokban kötelező a szomszédokkal való konzultáció, és bizonyos esetekben írásbeli hozzájárulásukra van szükség a GM növények termesztéséhez, ha az ő földjüket veszik igénybe az izolációs távolság érvényesítéséhez.

A nemzeti elkülönítési intézkedésekkel eddig érintett növényfajták között szerepel a kukorica, valamint néhány tagállamban a burgonya, a cukorrépa, a takarmányrépa, a búza és az olajrepce is.

Hat tagállamban a GM növényekkel bevetett földek és az ökológiai művelés alatt álló földek közötti elkülönítési intézkedések szigorúbbak, mint a GM növényekkel bevetett földek és a hagyományos művelés alatt álló földek tekintetében alkalmazandó intézkedések. Hat másik tagállamban azonos elkülönítési intézkedéseket kell alkalmazni. Egyes tagállamok eltérő elkülönítési intézkedéseket határoztak meg a vetőmagok termelésére használt földek tekintetében.

Az elkülönítési intézkedések tagállamonként eltérőek: például kukoricatermelés esetében az izolációs távolságok hagyományos kukorica viszonylatában 25 és 600 méter között, ökológiai kukorica viszonylatában 50 és 600 méter között alakulnak.

Egy tagállam előírja, hogy a GM növényeket termesztők izolációs távolságot tartsanak fenn az állandó méhészeti telephelyektől.

Az elkülönítési intézkedéseket minden tagállamban a GM növények termesztőinek és a GM magokkal vagy betakarításokkal foglalkozó piaci szereplőknek kell alkalmazniuk. A szomszédos, nem GM növényeket termesztőknek csak akkor kell valamilyen szintű felelősséget vállalniuk, ha önként beleegyeznek az elkülönítési intézkedések közös végrehajtásába. Ami a vetőmagtermelés terén az együtt-termesztést illeti, egyes tagállamok ezt a felelősséget a vetőmagtermelőkre ruházzák, más tagállamok a GM növények termelőire.

Néhány tagállam megengedi a piaci szereplőknek, hogy egymás között megállapodjanak arról, földjeik között nem érvényesítenek elkülönítési intézkedéseket, míg más tagállamokban az elkülönítés minden esetben kötelező.

Egyes tagállamok szabályozzák a különböző mezőgazdasági tevékenységek (például a magtermelés, betakarítás, betakarítás utáni műveletek, szállítás, tárolás) során történő elkülönítést, míg más tagállamok csak a szomszédos földektől való elkülönítéssel foglalkoznak.

7.3. A GM növények termesztésére vonatkozó korlátozások

Több tagállam külön eljárást ír elő, vagy tiltja GM növények termesztését a környezetvédelem alatt álló területeken (például Natura 2000 területek). Ezek az intézkedések nem függnek össze az együtt-termesztéssel, ezeket a fennálló közösségi jogszabályok alapján kell értékelni.

Bár néhány tagállam biztosítja olyan régiók meghatározásának lehetőségét, ahol GM növények termesztése társadalmi-gazdasági okokból megtiltható, ilyen régiókat még nem jelöltek ki. Az ilyen régiók kijelölését be kell jelenteni a Bizottságnak. Bejelentés hiányában az intézkedések alkalmazhatósága megkérdőjelezhető, és így azok magánszemélyekkel szemben nem érvényesíthetők. Egyes tagállamok néhány régiója GMO-mentesnek nyilvánította magát, ezek azonban politikai jellegű nyilatkozatok, nem jelentenek jogilag kötelező erejű tilalmat.

Néhány tagállam biztosítja olyan régiók kijelölésének lehetőségét, ahol a terület összes termelőjének önkéntes döntése alapján egy adott növényfajtának csak GM változatai, vagy csak nem GM változatai termelhetők.

Négy tagállam az uniós jogszabályokban szereplő, a GMO-k biztonságának értékelésére vonatkozó új tudományos bizonyítékok esetében alkalmazható védintézkedések alapján tiltja a MON810 géntechnológiával módosított kukorica termesztését. Ezekben a tagállamokban GM növények termesztése jelenleg nem lehetséges, mivel a MON810 jelenleg az egyetlen, az Unióban kereskedelmi célú termesztésre elérhető GM növényfajta. Ezek az intézkedések nem az együtt-termesztéshez kapcsolódnak, ezeket az uniós jogszabályokban előírt eljárásnak megfelelően kezelik.

7.4. Igazgatási rendelkezések

Az együtt-termesztésre vonatkozó jogszabályokat alkotó tagállamok többsége az együtt-termesztési intézkedések végrehajtására és nyomon követésére vonatkozó szabályokat is elfogadott. Az eljárások gyakorlati alkalmazása azonban csak azokban a tagállamokban indult meg, ahol ténylegesen is termesztenek GM növényeket.

Az együtt-termesztésre vonatkozó jogszabályok megsértése néhány tagállamban büntetendő, de nem mindegyikben.

7.5. A géntechnológiával módosított kukorica termesztésével összefüggő kereskedelmi tapasztalatok

Az Unióban jelenleg termesztett egyetlen GM növényfajta a MON810 géntechnológiával módosított kukorica, amely rezisztens a Lepidoptera rendbe tartozó egyes kártevőkkel szemben. A tagállamok által szolgáltatott információk alapján 2008-ban a MON810-et hat tagállamban termesztették (CZ, DE, ES, PT, RO, SK), körülbelül 100 000 hektáros területen, amely ebben az évben a 27 uniós tagállam összes kukoricatermesztő területének 1,2 százalékát teszi ki. Egyes tagállamokban azonban a GM kukorica a kukoricatermelés nagyobb hányadát teszi ki (például Spanyolországban több, mint 20%-át).

A tagállamok általában úgy vélik, az együtt-termesztésre vonatkozó jogszabályaik nincsenek nagy hatással arra, hogy a termelők bevezetnek-e GM növényeket, a kérdés azonban további vizsgálatot érdemel. A fent említett hét tagállamban – amelyből öt az együtt-termesztésre vonatkozó kötelező szabályokat fogadott el – a tendencia általában a termelési területek bővülése felé mutat.

7.6. Határokon átnyúló vonatkozású kérdések

Eddig csupán néhány tagállam működik együtt más tagállamokkal az együtt-termesztéssel összefüggő határokon átnyúló kérdések kezelésére szolgáló lehetséges intézkedések kidolgozása érdekében. Eddig dokumentált esetben nem került sor a GMO-kkal való határon átnyúló keveredésre.

7.7. Az együtt-termesztésre vonatkozó nemzeti kutatási tevékenységek

Számos tagállam tájékoztatta a Bizottságot az együtt-termesztési intézkedések kidolgozásának alátámasztása érdekében folyó nemzeti kutatási tevékenységről. Tizenhárom tagállamban még folyamatban vannak az e területre vonatkozó kutatások.

8. KÖVETKEZTETÉSEK

2006 óta a tagállamok jelentős előrelépést tettek az együtt-termesztésről szóló jogszabályok kidolgozása terén. A jogszabályi keret kidolgozásával párhuzamosan mérsékelten nőtt a GM növények termesztésére használt földterület. A GM növények termesztése azonban még szűk piaci területet jelent az Unióban, jelenleg csupán egyetlen GM termék van kereskedelmi használatban, és a termesztés is nagyon kis mértékű.

Bár az Unióban még társadalmi vita övezi a GM növények termesztését, nincsenek arra utaló konkrét jelek, hogy gyakorlati nehézségek merültek volna fel a GM növényeknek az uniós mezőgazdaságba történő bevezetése során. Ez az értékelés azonban az eddigi korlátozott kereskedelmi tapasztalatokon alapul. Több éves termesztésből eredő szélesebb körű gyakorlati tapasztalatok csupán néhány tagállam egyes régióiban állnak rendelkezésre.

Eddig nem jelentettek olyan gazdasági kárt, amely abból származott volna, hogy az együtt-termesztésre vonatkozó nemzeti szabályokat megsértették, vagy maguk a szabályok nem biztosították a GM és nem GM növénytermesztés megfelelő elkülönítését. A tagállamok nyomon követésre létrehozott programjai nem tárták fel a hatályos szabályok semmilyen hiányosságát.

Az egyes tagállamok az igazgatási eljárásokat és a technikai elkülönítési intézkedéseket illetően eltérő együtt-termesztési megközelítéseket alkalmaznak. Nincsenek azonban meggyőző erejű bizonyítékok arra vonatkozóan, hogy a jogszabályi keret eltérései döntő tényezőt jelentenének a termelők arra vonatkozó döntése szempontjából, hogy termesztenek-e GM növényeket vagy nem. További tényezők, amelyek legalább ilyen fontos szerepet játszanak, a GM termékekre vonatkozó megfelelő értékesítési lehetőségek fennállása, regionális eltérések a GM növényeknek a hagyományos vagy ökológiai megfelelőjükkel szembeni lehetséges előnyei és hátrányai terén, valamint a társadalmi tényezők, így például a szomszédok közötti viták és a földek elpusztítása. E tényezők fontosságát mutatja a GMO-termesztés heterogén térbeli eloszlása, még az azonos együtt-termesztési rendszerrel rendelkező tagállamokon belül is.

A nemzeti intézkedések között mutatkozó különbségek legalábbis bizonyos fokig a GMO-k más növényekkel való keveredésének valószínűségét meghatározó agronómiai, éghajlati és más tényezők regionális eltéréseinek tulajdoníthatók. A nemzeti együtt-termesztési intézkedések eredményességének teljes körű megítéléséhez további tapasztalatokra van szükség. Az együtt-termesztéssel foglakozó európai iroda erre vonatkozó iránymutatásokat fog kidolgozni.

Bár a szomszédos tagállamok eltérő együtt-termesztési megközelítései határokon átnyúló problémákhoz vezethetnek, a gyakorlatban nem fordultak elő ilyen nehézségek. Ezért úgy tűnik, egyelőre nincs szükség az együtt-termesztéssel összefüggő határokon átnyúló kérdésekre vonatkozó külön intézkedések kidolgozására.

A Bizottság nem tartja helyénvalónak, hogy közösségi jogi eszközök kidolgozását kezdeményezze, amelyek ütközhetnének a GMO-kkal való keveredés okozta károkra vonatkozó nemzeti felelősségi rendelkezésekkel. Mint azt a fentiekben kifejtettük, e sokféleség jelentős része a fennálló nemzeti felelősségi és kártérítési rendszerek közötti különbségekből ered, amelyek más gazdasági tevékenységekre is alkalmazandók. E különbségek mindeddig nem tettek szükségessé harmonizációt. Emellett a tagállamok eltérő bírósági rendszereiben eltérő követelés- és kártérítési kultúrák alakultak ki. A GMO-kkal való

keveredés szűk esetkörére vonatkozó egységes szabályok létrehozása egyetlen tagállamon belül is a szerződésen kívüli károkozás különböző rendszereinek párhuzamos alkalmazásához vezethet.

Az ilyen károkra vonatkozó biztosítási megoldások nyilvánvaló hiányát tekintve ajánlatos, hogy a tagállamok vizsgálják meg, milyen lépéseket lehetne tenni annak érdekében, hogy megkönnyítsék a megfelelő termékek biztosítók általi kidolgozását.

Az együtt-termesztés különböző vonatkozásaira irányuló kutatási tevékenységek számos tagállamban még folyamatban vannak, ami az együtt-termesztésre vonatkozó ismeretek bővítésének szükségességét mutatja. Középtávon további kutatásokra lesz szükség, amelyek a GM és nem GM termelési láncoknak a gazdaságok kapuján túli elkülönítésével foglalkoznak majd.

Az együtt-termesztés kezelésének legjobb módjára vonatkozó értékelésnek figyelembe kell vennie a tagállamok kereskedelmi tapasztalatait. Tartalmaznia kell az elfogadott intézkedések eredményességének és hatékonyságának megalapozott értékelését és a nemzeti intézkedések által a mezőgazdasági termelők versenyképességére és a termelők és a fogyasztók választási szabadságára gyakorolt hatás vizsgálatát. Jelenleg nincsenek arra utaló jelek, hogy szükség lenne az együtt-termesztés szubszidiaritáson alapuló megközelítésétől való eltérésre és e téren további harmonizáció kidolgozására.

A Bizottság az együtt-termesztéssel összefüggésben az alább lépéseket tartja szükségesnek:

- A Bizottság a lehető legkorábban gazdasági hatásvizsgálatot fog lefolytatni a magokra vonatkozó lehetséges jövőbeli határértékek megállapítása terén. A Bizottság az értékelés alapján megfelelő jogalkotási intézkedéseket fog javasolni.

- A Bizottság folytatja a COEX-NET tevékenységét annak érdekében, hogy ösztönözze a tagállamokkal az együtt-termesztésről folyó információcserét a gyakorlati tapasztalatok, a kutatás és a nyomon követés eredményei terén.

- A tagállamokkal közösen és a megfelelő érdekelti csoportokkal való konzultációt követően a Bizottság az együtt-termesztéssel foglakozó európai irodán keresztül termékspecifikus együtt-termesztési intézkedésekre vonatkozó technikai útmutatásokat dolgoz ki.

- A közösségi kutatási keretprogram keretében a Bizottság folyamatban levő vagy jövőbeli kezdeményezések keretében azonosított, világosan megállapított szükségletek alapján további kutatásokat fog támogatni.

- 2012-ben a Bizottság a tagállamok által szolgáltatott információk alapján jelentést készít az együtt-termesztés terén a tagállamokban fennálló helyzetről.